

Ірина Гриб,

студентка 1 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Правове регулювання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб*

Соціальне захист вимушених переселенців є надзвичайно актуальним питанням для України, виникнення якого пов'язують із тимчасовою окупацією російською федерацією у 2014 році Донецької та Луганської областей, а також Автономної Республіки Крим. Однак, після повномасштабного вторгнення

24 лютого 2022 року зростає кількість людей, які рятуючи своє життя мусили покинути свої домівки. В результаті цих подій мешканці багатьох регіонів України були вимушені переселитися до інших областей для того, щоб почувати себе в безпеці.

Метою є аналіз основних напрямків правового регулювання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Окремим аспектам соціального захисту внутрішньо переміщених осіб присвятили свої праці багато вчених та фахівців, серед яких: І.С. Басова, Н.П. Бортник, К.О. Крахмальова, Т.Р. Кульчицький, М.В. Менджул, В.І. Михайловський, Р.І. Наджафгулієва, Р.Л. Наливайко О.А. Фесенка та ін.

Загалом, увесь масив нормативно-правових актів, що регламентують права та свободи внутрішньо переміщених осіб; заходи, які спрямовуються на реалізацію цих прав; способи їх захисту у разі порушення називаються соціальним захистом даної категорії осіб.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про облік внутрішньо переміщених осіб» довідка про взяття особи на облік внутрішньо переміщених осіб є документом, що підтверджує наявність даного статусу та відповідно є необхідною для здійснення соціальних виплат та запобіганню шахрайству [10]. Для обліку внутрішньо переміщених осіб існує Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб.

Сама процедура отримання внутрішньо переміщеною особою грошових виплат регламентується Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» [2].

Варто зазначити, що національне законодавство щодо внутрішньо переміщених осіб до цих пір перебуває у стані становлення та вдосконалення. Початок його формування традиційно пов'язують із прийняттям 20 жовтня

2014 року профільного закону – Закону України «Про забезпечення прав та

* Науковий керівник – завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Віктор Ладиченко

свобод внутрішньо переміщених осіб» [7]. Згідно з даним законом, внутрішньо переміщені особи мають право на захист своїх прав і свобод, зокрема на житло, охорону здоров'я, освіту та працю. Закон також передбачає механізми для отримання допомоги та захисту від дискримінації та насильства [11].

Окрім, закону України «Про забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб» права та свободи даної категорії осіб регулюються та забезпечуються низкою інших законів, у яких також певною мірою зачіпаються питання внутрішньо переміщених осіб. Таких законів є багато, серед яких можна назвати наступні:

Кодекс законів про працю України [3] (встановлює особливі пільги для внутрішньо переміщених осіб при прийомі на роботу);

Закон України «Про зайнятість населення» [9] (регулює порядок реєстрації внутрішньо переміщених осіб, як безробітних; встановлює заходи сприяння працевлаштуванню даної категорії осіб тощо.)

Закон України «Про безоплатну правову допомогу» [5] (надається право на безоплатну вторинну правову допомогу)

Закон України «Про вищу освіту» [6] (гарантує внутрішньо переміщеним особами державну цільову підтримку для здобуття вищої освіти) тощо.

Розуміючи складність становища в якому опинилися внутрішньо переміщені особи після вимушеного переселення з місць постійного проживання, факти низького рівня працевлаштування таких осіб тощо, держава намагається матеріально забезпечити та захистити дану категорію осіб. З цією метою була введена допомога на проживання внутрішньо переміщеним особам. Порядок виплати та умови за яких особи можуть її отримати регулюється Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» [1].

Право на пенсійне забезпечення є одним із основних прав не лише внутрішньо переміщених осіб, а звичайних громадян України. Дане право передбачається і Конституцією України, у ст.46, якої зазначено, що: «Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [4]. Надзвичайно показовим для кожної країни є стан реалізації даного права, адже те як забезпечені громадяни у старості вказує на рівень економіки та благополуччя держави.

В Україні питання виплати пенсій внутрішньо переміщеним особам регулюється Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [8], Законом України «Про забезпечення прав і свобод

внутрішньо переміщених осіб» [7] та підзаконними нормативно-правовими актами.

Для того, щоб реалізувати своє право на будь-яку пенсію, внутрішньо переміщеній особі недостатньо мати лише суб'єктивне право, для цього вона має виконати певні, передбачені чинним законодавством, дії.

Отже, нормативно-правова база у сфері соціального захисту внутрішньо переміщених осіб на даному етапі перебуває у стані становлення та вдосконалення. Хоча профільний закон, яким регулюються права та свободи внутрішньо переміщених осіб вважається достатньо позитивним, все ж він потребує внесення ґрунтовних змін для приведення його у відповідність із Керівними принципами ООН з питань переміщення осіб всередині країни. Однак, найбільшою проблемою нашого законодавства у сфері забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб є декларативність його норм. Варто констатувати той факт, що навіть, удосконалюючи певним чином законодавство, навіть постійно вносячи позитивні зміни до його норм, без ефективного механізму реалізації цих законів, забезпечення прав, це удосконалення нічого не варте.

Література

1. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : Постанова Каб. Міністрів України від 20.03. 2022 р. № 332 : станом на 28 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

2. Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам : Постанова Каб. Міністрів України від 08.06.2016 р. №365 : станом на 28 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2016%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

3. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.71 № 322-VIII від 10.12.71 : станом на 24 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

5. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI : станом на 3 серп. 2023р. URL: [URL:](#)

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346017/ed20110602#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. №1556-18 : станом на 24 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

7. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII : станом на 30 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Tex> (дата звернення: 04.05.2024)

8. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. №1058 : станом на 04 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

9. Про зайнятість населення : Закон України від 5 липня 2012 року №5067-17 : станом на 14 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

10. Про облік внутрішньо переміщених осіб : Постанова Каб. Міністрів України від 01.10.2014 № 509 : станом на 24 листоп. 2023 р.

11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.2024)

12. Єфімова А. М. Захист внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану. 2023.

13. URL:https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15464/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%86%20%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97_2023_%21.doc-260-263.pdf (дата звернення: 04.05.2024)

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

Рада аспірантів юридичного факультету

Студентська організація юридичного факультету

Студентський науковий гурток
«Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

09 травня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 09 травня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 215 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**